

Тувиномол
республиканын
БИБЛИОТЕКА
№ А. 5. 01/11/11

Республиканын нийтлел-политиктиг солуну

ШЫН

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 51 (15489) ♦ 1995 чылдың март 18, суббота

Ат салган шагы 20.30. Садар өртөз 300 рубль.

1994 чылдың чаксы үеринин болгаш июнь-июль айларда долулу суггур чакстарнын үржуктарын чайладырынга Россия Федерациязынын Чазанын күрлавыр фондузундан берген хөрөнгини хуваар дугайында

Тыва Республиканың Чазаның доктаалы

1995 чылдың март 2. № 56. Кызыл хоорай.

«Тыва Республиканын девискээринге 1994 чылдың чаксы үеринин болгаш июнь-июль айларда долулу суггур чакстарнын үржуктарын чайладырынга талаасын септээр, катат турар ажылдарын хандыраарында хөрөңгү үзүп бээр дугайында» Россия Федерациязынын Чазанын № 1923-р айтышчынын күсөлдери биле база ол хөрөңгини шын ажылдарын хандыраары-биле Тыва Республиканын Чазанын доктаалы бөлүк:

1. 1994 чылдың чаксы үеринин болгаш июнь-июль айларда долулу суггур чакстарнын үржуктарын чайладырынга Россия Федерациязынын Чазанын күрлавыр фондузундан Тыва Республикага үзүп берген хөрөңгини (5847 млн. рубль) мындаар хуваар:

— Федералдык болгаш республика ужурудузай аюуруктар четкинин катат тургузары-биле «Тыва ауторук» төлөвилел-септелгелдүг каттыкшышкыныкта 4575 млн. рубльди бо доктаалдын № 1 кепсирелдезинде алыгдан бугаар үзүп бээр;

— Агроулетпур комплекзини септээр, катат тургузарына бо доктаалдын № 2 кепсирелдезинде алыгдан бугаар 1122 млн. рубльди, он иштинде Көдөз акыл-агы болгаш алыгдан бугаарына 255 млн. рубльди, Тыва Республиканын Долгандар турар хураалды болгаш боду курлавырларын камгалар яамызынын чанында суг курлавырларын талазы-биле комитетке 450 млн. рубльди, «Тыва суг-мелюрация» бугурулушунга 400 млн. рубльди, Чоон-Хемчик кокууну чатыргалагында 17 млн. рубльди бээр;

— Тыва Республиканын чуртталга-коммунал ажыл-агый депендерин бугурулуш каттыкшышкынын коммунал ажыл-агый объек-

тилерин септээр, катат тургузарына бо доктаалдын № 3 кепсирелдезинде алыгдан бугаар 73 млн. рубльди бээр;

— Чоон Хемчик кокуунун чатыргалагы социал талда объектилерин септээр, катат тургузарына бо доктаалдын № 4 кепсирелдезинде алыгдан бугаар 77 млн. рубльди бээр;

2. Президентинин болгаш Чазан Администрациязынын бугурулуштары болгаш автомобиль орудурларын, агроулетпур комплекзинин объектилерин, чуртталга-коммунал ажыл-агый, социал талда катат тургузарына биле көрүнгөн ажаландырышкынын кокуунун чатыргалагынын, яамызынын болгаш ведомстволарын сак хөө килдистерини шитчилеп бээрин хандыраар.

3. Хөрөңгини чарып турарына контролду боттандырыр биле башка кылган ажылдарына хураал алыгы биле дараазында составтыг комиссияны тургузару:

Дьяков Н. Б. — Чазан Баштыгынын оралакчысы, улетпур транспорт хураалына сайыды, комиссийн дарагы.

Андреев В. Н. — хамааты камгалал онза байдалдар болгаш боду курлавырларын уржуктарын чайладыр хөрөңгүн талазы биле Тыва Республиканын комитет дарагы.

Камзаалов В. Л. — Тыва Республиканын Долгандар турар хураалдын болгаш боду курлавырларын камгалар яамызынын талазы биле комитет дарагы.

Куулар Д. М. — Россия Федерациязынын Сан Яамызынын Тыва Республиканын талазы биле КР-нин кол контрол ревизору.

Монгуш Д. Д. — Тыва Республиканын экономика сайлыгынын оралакчысы.

Нурсат М. К. — Тыва Республиканын Президентинин болгаш Чазанын экономика реформалар талазы биле килдизинин начальниги.

Оюп А. Д. — Тыва Республиканын Президентинин болгаш Чазанын Администрациязынын контрол эргелелинин начальниги.

Федоров А. А. — Тыва Республиканын сан сайыдынын бирги оралакчысы. Берге байдалдын уржуктарын чайладыры-биле Россия Федерациязынын Чазанын күрлавыр фондузундан сак хөө деленимизин алыгдан бугурулуштар болгаш организациалар аша-хөрөңгини алыгдан бугурулуштарга отчетту 1995 чылдың дугурулуш, көвүртөл бугурулуш 3-түн хундан орай эвесте, Тыва Республиканын Сан Яамызына, Тыва Республиканын Президентинин болгаш Чазанын Администрациязынын доктаалы болгаш Тыва Республиканын хамааты камгалал онза байдалдар болгаш боду курлавырларын уржуктарын чайладыр хөрөңгүн талазы биле комитетке килдээр.

4. Доктаалдын күсөлдөзүн дээш контролду чорузулуш Тыва Республиканын Президентинин болгаш Чазанын Администрациязынын контрол эргелелинге дагыр.

III. ООРЖАК. ТАРЫЛЫР:

1. № 1 кепсирелдезинде алыгдан бугаар Чоон Хемчик кокуунга 455.0 млн. Монгуш-Тайга кокуунга 1793.8 млн. Барын Хемчик кокуунга 769.3 млн. Чаа-Хот кокуунга 25.7 млн. Тес-Хем кокуунга 582.2 млн. Бай-Тайга кокуунга 385.0 млн. Чоон-Хот кокуунга 341.2 млн. Сөмч кокуунга 145.0 млн. Кызыл хоорайга 30 млн. рубльди тусайлап берген.

2. Доктаалдын № 2. № 3. № 4. Чаптылган алыгдан бугаар ашкыч бугурулуш, организациалар, ферма, тулук алыгы биле алыгы, тодаргай айгынаш, үзүп берген. Бо доктаал кокууну, хоорайлар чатыргалагында челе берген бугу алыгыларын оон билеп алыр.

3. Кокуунда тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чамдык акыл-агылар тарыла шөлдөринин шуут каапкан болгулар. Чижээ,

АРГАЛАРНЫ ДИЛЭЭР

Россиянын Чазан чаксы хову ажылдарына дуза кадар чачыл болган чээли бээрден ойталап каапканы улул дугурулуш болдурган. Улуг-Хем кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Улуг-Хем кожуундан

Чангаш кокуунун акыл-агыларында акылдап турар ишкер-техниктиг акылдакчылар ачыг чугаалашкан, арга-суме солуштурган. Илтирлер бистирин дарааннага кылдыртыр, чыгырлар машиналарнын тарыла шөлдөринин хоораздарын септээр материалдар биле солуштуру ооронип коор. Чамдык сос-биле чугаалашкан, боттарыны мукагыны ужура таварыштырыш. Оларын септээр, кылып аптар аргалар бар.

Индиг турбуже, кыварчаар материалдар амгы үеде совоктарда шуут чөк дөлдүр. Кокуунга чаксы сезон оттирээрине бети дөз 428 тонна солжарка, 185 тонна димасло, 9.8 тонна автол херелеттиип турар. От материалдарын Оре-шире дээш арга өкө баалык болгаш нефть баалык Ола оларын салды алыгына акша-тогерик бите дүзүлгө, андарлы бээр аргавыс бар.

Андрей КӨК. Кокуунун көдөз акыглаттын эргелелин кол ишкерини.

Улуг-Хем кожуундан

Чангаш кокуунун акыл-агыларында акылдап турар ишкер-техниктиг акылдакчылар ачыг чугаалашкан, арга-суме солуштурган. Илтирлер бистирин дарааннага кылдыртыр, чыгырлар машиналарнын тарыла шөлдөринин хоораздарын септээр материалдар биле солуштуру ооронип коор. Чамдык сос-биле чугаалашкан, боттарыны мукагыны ужура таварыштырыш. Оларын септээр, кылып аптар аргалар бар.

Индиг турбуже, кыварчаар материалдар амгы үеде совоктарда шуут чөк дөлдүр. Кокуунга чаксы сезон оттирээрине бети дөз 428 тонна солжарка, 185 тонна димасло, 9.8 тонна автол херелеттиип турар. От материалдарын Оре-шире дээш арга өкө баалык болгаш нефть баалык Ола оларын салды алыгына акша-тогерик бите дүзүлгө, андарлы бээр аргавыс бар.

Андрей КӨК. Кокуунун көдөз акыглаттын эргелелин кол ишкерини.

БЕРИМЧЕЗИН БЕДИДЕР

Чер — үнелеп чеглес байлаарыс. Ону кам алап карактары, чөп акыгларын кийик бургу-унч херээ. Маңаа хөй тайылбырын-дээ херээ чөк боор. Индыг турбуже, бистин Улуг-Хем кокуунда чрин кайы-хамаачыг акылдар чоруктарын бар олул турары хомулдучыг. Орук чыгар, тулук тулар дээш каапкан, оларын дугаарас, хоорунчүлөс боор-дур. Бо, хөрүң чегер коорин, суурлар чанында бар-да болза, сай-дургай байдалы. Тар а шөлдөринин брык чарык кезин чыдыг чашпан тулук чиген дээс хоордиг эвес.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

«УТНА 25 чылы» совхоз Терезинде 321 гект р кара хөрүңүг черин он чыл чыгам акыгалайын келген. Кечил-оол аттыг совхоз Салы-Бийылда 1815 гектар шөлүңе шуут кол дөгбөстөтүн. Арат акыл-агылар 491 гектар шөлду амга чедир ажыллаан.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

БОЛУУШКУННАР. ФАКТЫЛАР. МЕДЭЭЛЕР

ХОРАМЧА ЭВЭЭШ

Соөлгү медээлер биле алгаш коорге, Барын Хемчик кокуунун акыл-агыларында бо чылын төрүүр 10225 хойдан 4397 хой төрээ, 4366 хураганын ончаменди камгалал алган. 331 чаш хураган өлгөн болгаш арат салган. Хой оолдашкыны «Алдын-Булактан» «Алдын-Булак», «Барлык» кооперативтер каттыкшышкынында элөөн түлүктөп турар. Ынчалза-да төрүүр хойду чартыг бээни чедир төрүвейн турары арай элдегип болуп турар.

Чамдык коданарда малчынарнын хөй барык 70 хуу чедир оолдапкан. «Аягыты» кооперативинде төрүүр 1597 хойду 905-и оолдапкан, 818 хураганы онча-менди камгалал алган, 53 хураган өлгөн, 21 хой ара салып, олул хураган төрээ. Малчын Мария Арапчанын 26 хойду 193 хой төрээ, 193 хураган менди алган. Мелен Монгуштун 233 хойду 191-и төрээ, 179 хураган онча-менди.

«Алдын-Булактан» 533 хой төрээ, 517 хураган алдыган. Шоюн-оол Кужугет төрөөн 160 хойдан ына хураганы менди камгалал алган. Василий Монгуштун докандына 104. Солуван Данзачынында 97 хой төрээ, чаш мал онча.

Бижиктиг-Хайыч «Адыр-Тей» хойду кооперативинде ам чүлө төрүүр үш кодан аркан. Мында ам төрөөн 380 хойдан 10 хураган өлгөн. Александр Кужугеттин 258 хойду 154-у, Эрес Кужугеттин 262 хойду 130-и төрөөн. «Хөндөлдөн» малчынар Чырт-оол Каракыс, Бага Монгуш оларда 100 акыг хой төрөөн, чаш мал төлү менди.

Нити коданарнын байдалын алгаш коорге, амдыгында чаш мал төлүнде улуг хорамча чок ышкан. Ынчалза-да чаш душен, чаш малга хорамча ам болуп болгудай. Ынчалза-да чаш хураган болгудай амдык, чаш хураганнын амдык, эки чегерини эч чусула.

ИХЯ-ДАН ЧӨПШЭЭРЕЛ

Иштиги херектер яамызынга эрге-хойду камгалалыга темазыга бижип чоруу журналыстын акыглаттын чыгылаары болган. Бөсөөр чугаалаарга, ур журналистерин иштиги херектер организациаларында акылдакчылар чыгылаары чок таныштырар, кыды демнешип акылдарын соругуларын аңаа дугурушкан.

Акыгы биле чугаалаарга, иштиги херектер организациаларында акыл-агыларын хөй кезини кызыл кырып турар. Шагдааларнын саны дендин хөй ышкан кылдыр сагыдырар, ол хиреде херек үлгединишкенин улам дам брып турар. «Чүм ко-руп турар шагдааларыл бо?» деп айтырыгы улус бо-ла сала бээр.

Иштиги херектер сайды С. С. Б. Монгуш журналистер биле чугаалаарга сырый кыды акылдакчылар дилеп, устулде ышкан айтырлар канчар үнүп кээринин, талазы биле анализдеп, чоңа көвей информацияны чедир дөш демнешип хөдөйи күзөңгү деп чугаалаар.

ИХЯ-нын аккредитация бижип тыгаскан журналистер канды-да информацияны моондак чок алыр, иштиги херектер организациаларында чоруулу турары яамы-буру операцияларга, реидилерге хостуг кырып эргелиг.

ТЫВА КЫЗЫ — РОССИЯ ЧЕМПИОНУ

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп турар. Эрткен чылдын совоктар чыгы хөрүн сайырадылганын чүгө 3483 гектар чеге чорукт и. 2000 акыг гектар шөл анаа чыда чайлаан. Олар чашпан үнгөн, барык-та акыглаттынмас чыгыш чегерлер апарган.

Чоон-Хот кокуунун тарыла шөлдөринин хөй кезини совоктар ээлеп

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

«Шын» солун неделя дургузунда телекөрүкчүлөргө (Март 20-ден 26-га чедир)

Төрүттүнгөн хунуңер-биле!

Понедельник

19.00 Шактың бедни. 19.30 «Черлик Роза». Теле-сернал. 20.00 «Суплер». 20.40 Тамчыктыг удуңар, чаштар. 21.00 УЕ. 21.40 Спортчу уңк-энд. 22.00 А. К. Толстой. «Борис хаан». Фильм-шпи. 23.52 Делегей бөгүн. 00.00 «Борис хаан». (Уланчызы). 00.38 МЕДЭЭЛЕР. ИНИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал

7.00 Ритмика. 7.15 Эвек үе. 7.25 Уениң агымы. 7.30 Формула-730. 8.00, 17.00, 23.00 МЕДЭЭЛЕР. 8.20 Сылдыстар чугаалап тур. 8.25 Телесолун. 8.30 Ажыл-херекчи кижилерниң үеи. 9.00 ЭИ-би-синиң медээлери. 9.25 Делеша. 9.55 Киномарафон. «Дэргин

Ланжаның үүлгедни. (Франция). 11.25 «Дженсер-клуб». 11.40 Тараачын айтыры. 12.00 МЕДЭЭЛЕР. 16.00 Бнда-мында медээлер. 16.20 Хун бурдуде байырлал. 16.30 Мульти-пульти. 17.20 Камгалап алышыкын 911. «ТЫВА» канал 18.10 ТЫВА ЧЕРДЕ. 18.30 Политика дугабында

Бистид эргим ынак хеймер думавыс Александр Колович КАСТАГАН март 19-та 45 харлаар. Бин-Хем кокуунда Турааның № 2 ортумак школазын дооскаш «Кызыл тараачын» колхозтуң Хут салдырына аякылдап тура, Совет Армияның хурээледиңе кыйгыркал. Шерг албанын конуг эки эртиргеш, чанып келгендиңи соода, баштай Хүтүд, оң соода Каа-Хем кокуунда Кундуслугуң кылтура бажыңарының уран чүдүлүдүрүзүңа аякылдап келген. Бизининден-не өөрдилеге кундулуг болгаш Кызылдың башкы институтун доослап, ам башкы аякылдап аякылдап чоруур. Эш-өрүңе, аякылдап чоран коллективтерине хундүткелдиң, казыл-чараш аажы-чанып кижги. Оң түртүңгөн хунун таварыштыр анаа база өт-бүдөсизге таян дег кадыкшылды, кайгамчыктыг аас-кеңикти күзөдис. Оңуң ээси Вера, уруу Чодураа, огу Шоранчык, честези Николай, Хутте хой саныг төрдилер Кастаганнар, кызылда акылары Маады, Вячеслав, чечелери Татьяна, Аня, угбазы Лора, думазы Света Кара-Тонуглар.

Вторник

15.50, 16.52, 17.52, 18.52, 00.52 МЕДЭЭЛЕР. 16.00 Домисолька. 16.30 Бистериң урулгарың аразында. 17.00 Джем. 17.25 «Элен болгаш оолдар». 18.00 «Эргин шеддүң чажыктары». 18.30 «СБ»-ниң тывызы. 18.45 Кым дэрге кымыл. XX век. В. Вернадский. XX век. Джон Френч. 19.00 Шактың бедни. 19.30 «Черлик Роза». Теле-сернал. 19.55 Тема. 20.40 Тамчыктыг удуңар, чаштар!

21.00 УЕ. 21.40 Кижилерниң боттарында. 21.50 Алдын шлягер. Л. Утесов. 22.35 Гол. 23.05 Тиндлениң 50 чылыңа «Сасажир». Уран-чечен фильм. 23.52 Делегей бөгүн. 00.00 «Сасажир». (Уланчызы). 00.30 Авто-шоу. 00.55 Уран чүдүлүң шивээзи. ИНИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 7.00 Ритмика.

Уран-чечен фильм. 17.20 Чаа угланышыкын. «ТЫВА» канал 18.00 Мультифильм. 18.20 МЕДЭЭЛЕР. 18.30 Республиканың салым-чачаның урулгар школаларың репортаж. 19.00 Диалог. 19.25 «Хөмөй болгаш чаштар». 19.45 МЕДЭЭЛЕР. 19.55 Чарлалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 МЕДЭЭЛЕР. 20.25 Тодаргайы-биле. 20.35 «Санта-Барбара». Теле-сернал.

Бистид хунан ачавыс Александр Онуевич КОМБУ бурунуң 45 харлаанын демдээлген. Ол хой чылдарың иштинде «Ак-Тал» совхозка аякылдап, ам-даа бнда чурттап чоруур. Ачавысың амыдырал-чуртталгазыңа, аякыл-киңиге чүдгө эмиң күзөдис. Урулгарың алазы Екатерина Комбу, урулгары Саина, Аня, Анда, Чечек, Чойган, Эргине, Сайлык, күдээзи Рада.

Среда

16.00 Белдирде. 16.15 Брей-ринг. 17.00 «Эртен үеже аяк-чорук». Мультисернал. (АКШ). 17.25 «Элен болгаш оолдар». 18.00 Мир. 18.45 Кым дэрге кымыл. XX век. В. Вернадский. 19.00 Шактың бедни. 19.30 «Черлик Роза». Теле-сернал. 19.55 Силерге ужуражылга. Г. Жженов. 20.40 Тамчыктыг удуңар, чаштар! 21.00 УЕ.

21.40 Монолог. 21.50 Медээңгештер. 22.20 «Эмма». Уран-чечен фильм (Италия). 00.10 Делегей бөгүн. 00.20 Чаа кижилер. 00.52 МЕДЭЭЛЕР. ИНИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 7.00 Ритмика. 7.15 Силерниң эргечер. 7.30 Формула-730. 8.00, 12.00, 17.00, 23.00 МЕДЭЭЛЕР. 8.20 Сылдыстар чугаалап тур. 8.25 Телесолун.

Уран-чечен фильм. 17.20 Чаа угланышыкын. «ТЫВА» канал 18.00 Мультифильм. 18.20 МЕДЭЭЛЕР. 18.30 Республиканың салым-чачаның урулгар школаларың репортаж. 19.00 Диалог. 19.25 «Хөмөй болгаш чаштар». 19.45 МЕДЭЭЛЕР. 19.55 Чарлалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 МЕДЭЭЛЕР. 20.25 Тодаргайы-биле. 20.35 «Санта-Барбара». Теле-сернал.

Бистид эргим ынак думавыс Алдын-оол Монгушевниң ШЕВКЕ-ООД дүң түртүңгөн хунун демдээлген. Ак-Довуртаның дас-дүгү болгаш аякылдар фабриказыңа чолчы болуп, хой чылдарта аякылдап, шадан-макталды ап, эш-өрүңүң аразыңа хундүткелдиң, биче сөгкилдиң, дузааргак кияк. Оол, кыстың ынак ачавы, бичиги Сайдаштын кырган-ачавы. Төрүттүңгөн хунун таварыштыр анаа аас-кеңикти, өөрүшкүң, кадыкшылды күзөдис, чаштың чаагай хуну-биле чажып, йөрэдизин! Кызылда угбазы, честези, думалары, кудалары.

Четверг

16.00 Мультироллин. 16.15 Брей-ринг. 17.00 Тин-тоник. 17.25 «Элен болгаш оолдар». 18.00 Мир. 18.45 Кым дэрге кымыл. XX век. В. Вернадский. 19.00 Шактың бедни. 19.30 «Черлик Роза». Теле-сернал. 19.55 Амыттанар делегейинде. 10.35 Экспресс. 10.47 Пресс-экспресс. 15.50, 16.52, 17.52, 18.52, 21.00 УЕ.

21.40 Москва—Кремль. 22.05 Кино веги. «Якобтун чадазы». Уран-чечен фильм. 23.52 Делегей бөгүн. 00.00 «Якобтун чадазы». (Уланчызы). 00.30 МЕДЭЭЛЕР. ИНИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 7.00 Ритмика. 7.15 Силерниң эргечер. 7.30 Формула-730. 8.00, 12.00, 17.00, 23.00 МЕДЭЭЛЕР. 8.20 Сылдыстар чугаалап тур. 8.25 Телесолун.

17.55 МЕДЭЭЛЕР. «ТЫВА» канал 17.20 Мультифильм. 17.55 МЕДЭЭЛЕР. 18.05 «Өөрөңгөн аякыл-херээ». 18.20 «Ачы-дуза марафоннары болгаш оларның түндөлдери». 18.50 «Хөгжүмүң байыр». 19.45 Чарлалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 МЕДЭЭЛЕР. 20.25 Тодаргайы-биле. 20.35 «Санта-Барбара». Теле-сернал. 21.25 «Кым-даа утундур-

Бистид хундулуг ынак кырган-ачавыс Калчан-Лама Халбычын ДОНГАК бөгүн 68 харлап турар. Ачавыс ур уениң дургузунда Чөөн-Хемяк кокуунуң «Тыва» совхозуна трактористеп аякылдап чоруур. «Күш-ажылдың хооуну» медальдың эдилекчизи. Эш-өрүңе, аякылдап чорган хунун таварыштыр изиг байларың чедирбешпаан, кадыкшылды, аас-кеңикти, уауң назыны күзөдис. Ажыл-ишиң эрес-кежээ ачавыска Алдын-ишиң чырыктыгы хунун уткуй Кан дег кадыкшылды күзөдешпаан. Күдүк баяп черге чедир мөгөйдис. Чүске чедир чурттап-ла көр. Чүү-даа чүүге торулбайн чор. Адак-башпаан чик болзун. Аас-кеңикти холбен турзун. Урулгары, оолдары, келиннери, урулгарың урулгары.

Пятница

16.00 Тоолда аалдашкын. «Чаа Гулливер». 17.20 Рок-рок. 18.00 Кижиге болгаш хоюулу. 18.30 Бежен чыл бурунгаар бо хунуңерде. 19.00 Бомонд. 19.20 «Черлик Роза». Теле-сернал. 19.50 Хуулгааның шөл. 20.40 Тамчыктыг удуңар, чаштар! 21.00 УЕ. 21.40 Неделяның кижизи. 22.00 «Улуг детективтер». Бешки фильм.

21.40 Москва—Кремль. 22.05 Кино веги. «Якобтун чадазы». Уран-чечен фильм. 23.52 Делегей бөгүн. 00.00 «Якобтун чадазы». (Уланчызы). 00.30 МЕДЭЭЛЕР. ИНИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 7.00 Ритмика. 7.15 Силерниң эргечер. 7.30 Формула-730. 8.00, 12.00, 23.00 МЕДЭЭЛЕР. 8.20 Сылдыстар чугаалап тур. 8.25 Телесолун.

17.20 Мультифильм. 17.55 Уран чүдүлү хөгжүдө-ли. 18.55 МЕДЭЭЛЕР. 19.05 Красноармиянык кез-жөөлери. 19.35 «Азия төвү». 19.55 Чарлалдар. «РОССИЯ» канал 20.00 МЕДЭЭЛЕР. 20.25 Тодаргайы-биле. 20.35 «Кым-даа утундур-баан». 21.25 «Кым-даа утундур-

ЧАДАГ

Өвүр кокуунда мал эмчи Ховалык Даякты таптыс кыкы кокуунда чок дизи, хөөрөм эвес. Ол кыш, чок малчынын кезип, чүге халыван. Күжүр Да-баныңга безин хала кел-дир кижги. Дуржулгалыг мал эмчи болгаш аякыл-чараш билир-даа конуч. Иелээ мал эмчилери бол-гаш, хөмөйжиги Николай Мон-гуш-биле маргыла-даа бер-тин орар эрлер. Че, оң соода конугу чугаалап-даа талдоор алар. Эрбун, Каш-кылаштың бергенде, багай чунма-биле дөмөй, Монгуш-биле болбай. Ол бир катал Монгуш-Тайга кокуунга аякылдап тургаш, машинага артык кезек дилеп Өвүрге келгеш, оларын оон-моон тыптынып алгаш, дедир из-нар дөш Саглы оруунга турган кижигидер. Кыш со-гунда чер-черинге чеже ту-рар боор, чүктешкизи экиншекеш. Монгуш-Тайга кайы сен дэзи бажыңар. Өшүгү-биле дөмөй, алдар углай чачыс-даа дугулуң чүге халыван. Күжүр Да-баныңга безин хала кел-дир кижги. Дуржулгалыг мал эмчи болгаш аякыл-чараш билир-даа конуч. Иелээ мал эмчилери бол-гаш, хөмөйжиги Николай Мон-гуш-биле маргыла-даа бер-тин орар эрлер. Че, оң соода конугу чугаалап-даа талдоор алар. Эрбун, Каш-кылаштың бергенде, багай чунма-биле дөмөй, Монгуш-биле болбай. Ол бир катал Монгуш-Тайга кокуунга аякылдап тургаш, машинага артык кезек дилеп Өвүрге келгеш, оларын оон-моон тыптынып алгаш, дедир из-нар дөш Саглы оруунга турган кижигидер. Кыш со-гунда чер-черинге чеже ту-рар боор, чүктешкизи Николай ООРЖАК.

Суббота

9.30 Мир. 11.00 Эргениң почта. 11.30 «Р» ателье. 12.00 Ууктетишикниң чокка. 12.15 Смак. 12.20 Кино веги. «Анык принц». «Бир катан дүне». 13.50 «Челээш» телепро-грамманың Х делегей фести-валы. 14.20 Ном делегейи. 14.52, 23.52 МЕДЭЭЛЕР. 15.00 Кузеддин трамвайы. 15.50 Улуг маргылдалар.

16.20 Көрүнчүк. 16.50 Каткы-хөгүлүг програм-ма. 17.30 Амыттанар делегейин-де. 18.10 Брей-ринг. 19.05 Улуг планета. 19.55 Каткы панораммазы. 20.40 Тамчыктыг удуңар, чаштар! 21.00 УЕ. 21.45 Кино веги. «Сөөлү киносеанс». Уран-чечен фильм.

10.40 Цыган романстар. 11.40 Алдын шпора. 11.45 Уран-чечен фильм. 12.55 «Быраачын биенале». 13.40 Тараачын айтыры. 14.30 Дед факто. 14.45 Бүтү салгалдарнык музыказы. 15.15 Канчар чурттаар бис? 16.00 «Дуакташкын». Уран-чечен фильм. 16.55 Ак каарган. 17.40 Дербелдинде чүү-даа чок.

ЧАРЛАДАР

МАШИНАЛАРНЫ САДЫП АЛЫНАР! Тыва Республиканың Күрүңениң өңү комитети 1995 чылдың март 23-те, 14 шакта эрги машина-ларны садар талазы-биле хоорай аукционун эрт-тирер. Аңаа садар машиналар болза: —ЗИЛ 441510 ТУ-10А 1990 чылда бөдүргөн, При-лужск заводунуң, эге өртээ 10 млн. 500 мун рубль. —ИЖ-271501, Ижевск заводунга 1983 чылда бө-дүргөн, эге өртээ 2 млн. 250 мун рубль. —ГАЗ-52-04, Горькийиниң автозаводунга 1982 чылда бөдүргөн, эге өртээ 1 млн. 440 мун рубль. Чагылгарын чогуур үезинде кирген, машиналар-нын эге өртөктерин 100 хуу долаа кылдыр кирген юридиктиң албан черлерин, хууда кижилерни аук-ционга кирнер. Аукционну эрттирериниң негедилерин, машина-ларны техниктиң байдалын билеп алыр дизи, Кы-зыл коорайда, Чүлдүм, 18 Чэзак бажыңында 424 өрээлге кээр. Телефону 3-78-24.

Воскресенье

11.00 «Хрустал идикигеш». 11.50 Билдингир-даа болза, элденгит. 12.35 Европаже сонга. 13.05 Экономика болгаш ре-формалар. 13.35 Белектиң шпаргалка. 13.55 Бөмбүрөк география-зы. Майя. 14.52, 18.52, 00.30 МЕДЭЭЛЕР. 15.00 Юлия Борисова. Театр көргүзүү. 15.45 Ойна, гармонь.

16.25 Тиндлениң 50 чы-лыңа. «Эш адмирал». Уран-чечен фильм. 17.15 Усты-тыштың үнер лөзү. 17.25 Эфирде музыка. 18.40 Эх, фронтуну орук-тар... 18.20 Экил! 19.05 «Уолли кайдал?» Мультисернал. 20.05 КВН-95. 22.00 Воскресенье. 22.55 Баскетбол. Россия ко-

мандаларың маргылдаа-зы. 00.40 Амгы үеде. Шажың программмазы. ИНИГИ ПРОГРАММА «РОССИЯ» канал 8.00, 14.00, 20.00 МЕДЭЭЛЕР. 8.20 Сылдыстар чугаалап тур. 8.25 Уениң агымы. 8.30 «Рост» студия. 9.00 Парламент неделязы. 9.45 «Чемпионнарга эрген-чи чөм».

СПЕЦИАЛИСТЕР ХЕРЕК БОЛЗА

Кызылдын уран чүдүлүңдө 1994-1995 өөр-диге чылдарының доозукчулары 1995 чылдың март 22-де, 14.00 шакта, Кызыл хоорайың Ленин кудумчузунда № 2 бажында № 47 аудиторияга ху-ваар деп турарын сонуггалдыг организацияларга диннадып тур. Анык специалистерни хуваарыңа киржиринче организациялар удуруткучларың чалап тур бис.

ГРИПП ЧҮГЭЭРТЭЭН

Кижиниң кадыкшылыңа өскө хоралып, айылдап аарыларны ооскудүңчү-зү, кадык организмге дүргө-ни-биле халдар аары бо-лур грипп Сүт-Холдун де-вискаэринге, бо кыкын не-птерээн турган. Эмнелге аякылдакчылары баш бурунгаар гриппке уду-р камгалал эмнээштинерин, сынырттышыңарны кы-лыртыг-даа, грипп улам хор-дөлөп келерей бээр орта, кокуунуң СЭС эмчилери Сүт-Холдун, левискаэринге хуудура одагарыңдан эге-лээштин садиктерин, ясли-

лерни, школаларны хаап, ка-рантинни чарлаан. Кадык камгалал аякыл-дакчылары да эмнээштин-нерин чорудуп, чурттакчы чоңун ортузунга грипп, дифтерия дээн ышкың хал-дарың аарыларны дуга-йында дедия, беседаларны кылып чорутканың түнө-линде кокуунуң левискаэ-ринге грипп чүгээртел турар. Грипп оон ыңай хөрлөлөп

нептерейин чүгээртей бер-гени-биле, хагдыган культу-ра одагары, школалар бол-гаш өске-даа хой-ниининиң албан черлери аякылдап эге-лээр. Кудулура одагарында ыр-шоор чаныгынып, тиз-ны-сам, хөгжүм диниреп, кино, концерттер, деспуттар, концерттар, темалык кежээ-лер болгаш турар. Ол ыш-кың өөреникчилер өөрдил-гезин улчымалы бергенер.

КИНО

МАРТ 18-ТЕ «НАЙБРАЛ»: «Рай» 10.20, 13.40, 17.00 шактарда. Видеоалга: «Аляска, сэр!» 10.00, 12.00, 14.00, 16.00, 18.00 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Поюшча раковина» (2 сериялы). 13.30, 16.30 шактарда. МАРТ 19-та «Рай» 14.20, 17.40 шактарда. Ви-деоалга: «Санитарлар» — 12.30 шакта. «Элээн каш эки эрлер» 11.20, 14.20, 17.20 шактарда. «ОТЧУГАШ»: Собачье счастье» 9.30, 11.00 шактарда. «Серфинг-2 или аме-риканские самогонщики» — 12.30 шакта. «Элээн каш эки эрлер» 14.10, 17.00 шактарда.

Кызыл хоорай, Красноармейская, 100. Индекс 66/000

Гүргүзүкчулары: ГЫВА РЕСПУБЛИКАНЫН ДЭДИ ХУРАЛЫ ЧАЗАА БОЛГАШ ОЛУННУН КОЛЛЕКТИВИ Көз редактор В. Ф. ЧАДАМБА РЕДАКЦИЯНЫН КОЛЛЕКТИВИ: П. С. Баыр (кол ре-дакторунун оралакчызы), А. В. Монгуш, А. О. Оксуп (харысчалагы секретари), М. М. Саан (кол редакторунун оралакчызы), И. С. Эрген. РЕДАКЦИЯНЫН ТЕЛЕФОННАРЫ: Көз редактор — 3-43-34; келгеш кайгылар хүдөө — 03-чир — 3-34-26; кол редакторунун оралакчылары — 3-34-91; 3-34-17; харысчалагы секретари — 3-34-92; оралакчыла-ры — 3-45-83. КИЛИСТЕР: нитилел амыдыралы — 3-34-19; 3-34-98, үлестүр — 3-34-49; 3-36-73; көлө ажал-агай — 3-36-82, 3-34-57, күлтурга өөрдилге болгаш чогаал — 3-39-15, ме-дээлер болгаш спорт — 3-37-11, оюуга — 3-34-39; 3-34-93; чагаа — 3-39-03, корректорлар — 3-41-23; үндүрүкчүлөр — 2-27-41; солун келбей барганда — 3-57-92; 3-14-94; бух-галтерия 3-41-16. Солун Россия Федерациязының Парлалаг болгаш масе-дыг информация хеңектериниң гылазы-биле кооплаз-дуганыңың сымгалдыгы контрол болгаш бүрүткеленип Гыла левискаэ эргесинде бүрүткеленип. Бүрүткеленип алулары — Т-00007. Солунда парлалган материалдарны авторларың болгалдары редакцияның туружу-биле дүшпей барып бо-лур. Алыттыган саналар болгаш өске-даа факталары, диннадылгы дээш авторлар боттары харысчалагы.